

מילין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מילה תא

חז"תא

חז"תא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אמונת צדיקים - יסוד בעבודת ה'

ומתלונן בצל שדי, הנה הוא מבטיח אותו בעבור השם יתברך שיצילהו מפח יקוש ומן הדבר ומן הפגעים הטבעיים, עד שידרוך על שחל ופתן וירמוס כפיר ותנין. עיי"ש עוד מה שמאר"ך בזה].

ובאמת היתה האמונה בדברי חכמים הקדמה למתן תורה, כמו שמצינו שנדחה מתן תורה ביום נוסף על פי דבריו של משה רבינו, ובכך למדנו לראות שאמונת חכמים היא תנאי והכנה לקבלת התורה, ויש כח בידי חכמים לעשות הכל כרצונם, בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ולא זו בלבד בימיו של משה רבינו כי כוחו נמשך גם לדורות עולם אצל הצדיקים שבכל דור ודור, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא, וכמו שנרמז בדברי חז"ל שהיו מכנים את גדול הדור וקוראים לו 'משה'.

אמונת צדיקים מביאה לאמונה בה'
ובזכות אמונה תמימה ברועי ומנהיגי ישראל אשר שתל הקב"ה בכל דור ודור, אפשר להגיע לאמונה שלמה בה' ובתורתו, וגם זה נרמז בקריעת ים סוף 'וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויאמינו בה' ובמשה עבדו', כי אף על פי שראו ישראל את כוחו של משה רבינו ע"ה במצרים, שראו במוחש את היד הגדולה שבמצרים, עם כל זה הגיעו בקריעת ים סוף לדרגה גבוהה יותר, והדגיש הכתוב שהגיעו לדרגת בירור האמונה בה' על ידי האמונה במשה רבינו ע"ה.

[וראה בשפת אמת (פסח תרל"ט ד"ה ויאמינו): וידוע מה שכתבו בספרים כי על ידי אמונת חכמים יכולין לבוא לאמונת הבורא יתברך, כי אמונתו למעלה מאמונת חכמים, אבל הוא בחינת 'אני ראשון ואני אחרון', כי יש אמונה בה' מקודם, וזה מביא לאמונת חכמים, ואחר כך באין לאמונה אמיתית בהש"ת, וכן הסדר בכאן 'ויאמינו בה' אחר כך 'ובמשה', ואחר כך 'אז ישיר' כו', שבהשירה באו בני ישראל לאמונה אמיתית].

דבריו בנבואה, עם זאת נאמין בכל דבריו גם שהם מפי עצמו, ובכוח אמונתם זו זכו לגאולה שלמה ממצרים בקריעת ים סוף.

אמונת חכמים הכנה למתן תורה

בכוח אמונת חכמים מתחזקת שמירת התורה בקרב ישראל, כי קודם מתן תורה ביקש הקב"ה לחזק את אמונת בי ישראל במשה רבינו, וכמו שכתוב (שמות יט ט) 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם', ועל ידי שיתחזקו באמונתם במשה רבינו יהיה קיום לתורה.

[וראה בספר העיקרים (מאמר ד פרק כב): עיקר גדול אל התורה ושורש אל האמונה שהוא מסתעף מאמונת ההשגחה הוא, שהשם יתברך מכריח הטבע תחת כפות רגלי המאמינים, כמו שאמר משה רבינו אחר התפלה שסדר במזמור 'תפלה למשה איש האלהים', אמר שהיושב בסתר עליון

ויאמינו בה' ובמשה עבדו (יד לא). בגודל מעלת אמונת חכמים הפליא לבאר בעל התפארת שלמה (בשלה ד"ה וישובו) שאמונת חכמים אין פירושה רק להאמין בדברי ה' הנמסרים לנו מפי חכמים, כי זו אמונה בדברי ה' ולא בדברי הצדיקים, ועיקר מעלת אמונת חכמים היא כשמאמין בדברי הצדיק הנאמרים לו אף שלא בשם ה', ומקבל את דברי הצדיק כמו שהם, ואף אם הדברים נוגדים את ההיגיון מבטל דעתו בפני דברי צדיקים.

והמאמין בכל ליבו בדברי צדיקים זוכה לגאולה אמיתית, וכמו שמצינו שקודם קריעת ים סוף הוצרכו בני ישראל להתנסות במידה קדושה זו של אמונת חכמים, כשצויה אותם משה רבינו לחזור לאחור לצד המצרים, וזהו דבר שאין הדעת סובלת אותו, ואף על פי כן התחזקו בני ישראל להאמין בדבריו, כמו שאמרו 'אין לנו אלא דברי בן עמרם', כלומר אף אם אין אנו יודעים במעלתו שכל

מילתא דפליאה

השפעת פרנסה בשביעי של פסח

כבר אמרנו שפסח זמן מסוגל להשפעת הפרנסה, ובפרט ביום שביעי של פסח תוספת סגולה יש בו לקבל שפע פרנסה מידו הפתוחה והמלאה. וכך דרש הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ע"ה, על הכתוב שנאמר בענין שביעי של פסח (שמות יב טז) 'אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם', והוא רמז שביום זה 'הוא לבדו' הקב"ה 'יעשה לכם' כפי הצריך לכם למלאכת אוכל נפש. מן הכתוב 'יעשה לכל נפש' דרשו חז"ל היתר מלאכות שהן לצורך אוכל נפש, והוא רמז להשפעת הפרנסה ושאר צרכי אוכל נפש ביום זה. הוסיף עליו הרה"ק בעל בני יששכר ע"ה, שהרי אמרו חז"ל (פסחים קיח.) 'קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', וביום זה שנבקע בו ים סוף בודאי הוא מסוגל גם להשפעת מזונות ופרנסה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שירה - בעת הארת הנשמה

מליסקא זלה"ה (בפירושו שערי הישר על תהלים קמו) לבאר ענין זה, ובהקדם מפרש תיבת 'הללויה' שהוא אותיות 'הללו' י"ה על פי דברי חז"ל (מדרש תהלים קיג) אין העולם כדאי להלל בכל השם אלא בחציו שנאמר (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', כי כמו שביארנו לעיל שבהנהגת העולם שאם יבא איש בזוי ויאמר הלל ושבח למלך גדול הלא יחשב לפגם בכבוד המלך, וכל שכן אנחנו קרוצי חומר איך נשבח להקדוש ברוך הוא אשר לגדולתו אין חקר. אך הביאור על פי פירוש המשנה באבות (פ"ג מ"ז) תן לו משלו שאתה ושלך שלו, כי אם יאמר האדם מי אנכי שאתן מתנה להבורא יתברך, טעות הוא בידי, שהרי בשלמא אם היינו נותנים לו מעצמינו היה נחשב לפחיתות לפניו וכל שכן מפחת ערך, אבל באמת כל מה שיש לנו הכל הוא שלו, ואם כן הכל על ידי כח אלקי, ואין זה פחיתות לפניו, ולכן אמר דוד המלך ע"ה (דה"א' כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך', פירוש שאפילו כח הנתנה הוא מכחך, וזהו שאמר תן לו משלו, ואל תאמר שהוא פחיתות כבוד, כי אתה ושלך שלו.

והנה הנשמה הוא חלק אלקי ממעל והגוף חלק האדם כמו שאמרו חז"ל (נדה לא.), ולכן מצד הנשמה שהוא חלק אלקי בזה שפיר יכולים להלל ולשבח אותו יתברך כיון שאין השבח מעצמינו רק מחלקו, כי הנשמה מעצמותו נפח כמבואר בזוהר, ועל כן אין פחיתות לפניו יתברך על ידי שמהללין אותו. ואיתא (ראה באר מים חיים עקב) י"ה בחינת שמים, ו"ה בחינת ארץ, כענין 'שמחו השמים הוא י"ה ו'תגל הארץ הוא ו"ה, ואמרו חז"ל (סנהדרין צא): 'יקרא אל השמים מעל' זו הנשמה, ו'אל הארץ' זו הגוף, ואם כן הנשמה מן השמים מורה על שם י"ה והגוף בחינת ארץ על ו"ה, ומצד י"ה שהוא השמים בחינת הנשמה ראוי להלל אותו, מה שאין כן מצד הגוף בחינת ארץ אינו ראוי להלל בחינת ו"ה, וזהו שאמרו אין העולם כדאי להלל בכל השם דהיינו עם ו"ה שהוא מצד הגוף, כי זה פחיתות לפניו, אלא בחציו שנאמר 'כל הנשמה תהלל י"ה' היינו מצד הנשמה שמורה על שם י"ה.

הגשמיים האלו בלבד אנחנו דומים לגויים ואין בידינו לעשות בהם נחת רוח לקדוש ברוך הוא כשנשבח אותו בהם. ואילו אחר כך בסיפא כשאנו אומרים 'על כן אברים שפלטת בנו', תיכף ומיד מזכירים ומדגישים 'ורוח ונשמה שנפחת באפינו' שהם חלק אלקי ממעל, וביחד עם הלשון אשר שמת בפנינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד, שכן אם יש נשמה אפשר לשבח לקדוש ברוך הוא, שהרי בכוחם של הנשמה והרוח שהם חלק אלקי ממעל לברך שמו יתברך הרבה יותר מעינים המאירות כשמש וירח וכל שאר האברים הגשמיים, וכמו שמתחילים התפלה היקרה 'נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלקינו ורוח כל בשר תפאר ותרום זכרך מלכנו תמיד'.

טעם לאמירת תפלת נשמת בשב"ק

בכח הנשמה להודות ולהלל תמיד להקדוש ברוך הוא כמפורש בפסוק (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', שהרי בזה נשתנה יצירת האדם יותר משאר בעלי חיים כמו דכתיב (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' ותרגם אונקלוס 'והות באדם לרוח ממללא', כי נמשך ממנה כח הדיבור להלל ולשבח לבורא יתברך כמו שהרחיב בזה **בדרשות מהרי"ט** (פרשת תזריע דרוש א), והוא תכלית בריאת האדם ויתרונו על כל הבריאה כי שיח וכי שיג לו להלל ולשבח לבורא יתברך ולעסוק בפיו בתורה הקדושה, ועל פי דבריו הוסיף **בשפה אחת להחיד"א** (ד"ה נשמת) נופך מדיליה, שלכך בשבת כשמקבל איש ישראל נשמה יתירה אזי הוא מודה ומהלל להשם יתברך יותר ומאריך בפסוקי דזמרה עד שמגיע לתפלה היקרה 'נשמת כל חי', שהנשמה הקדושה ת'ברך את' ש'מך ראשי תיבות עם הכולל בגימטריא שב"ת, ורוח כל בשר תפאר ותרום זכרך מלכנו תמיד וכו', כי לא נתן לנו הבורא נשמה ורוח כי אם לברך בשמו.

בכח הנשמה שהיא חלק אלקי ממעל ניתן להלל ולשבח

דברים נפלאים כתב הרה"ק ר' צבי הירש

אָז יְשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה (טו א). בגמרא (סנהדרין צא): דקדקו: 'שר' לא נאמר, אלא 'ישיר', מכאן לתחיית המתים מן התורה. ביאר **השפת אמת** ע"ה (תרנ"ב ד"ה בפסוק אז) כי השירה והשמחה שבעולם הזה אינם בשלימות, ורק כאשר נמצאים בזמנים שמעל הטבע, כמו קריעת ים סוף ושבת, יכולים לשיר ולשמוח לפניו יתברך בשלימות. ולכך נלמד מכאן תחיית המתים, מאחר שישראל אמרו שירה לפני ה' מוכח שנתעורר בהם אותו הכוח מעין לעתיד בתחיית המתים.

האם ניתן לשבח לקב"ה

בהקדמה זו נוכל להבין מה בתפילה הקדושה והנשגבה שזוכים אנו להגיד בכל שבת - 'נשמת כל חי'. בתחילה אומרים 'ואילו פינו מלא שירה כים, ולשונונו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, ועינינו מאירות כשמש וכירח, וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאילות, אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלקינו, ולברך את שמך מלכנו על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים, הטובות נסים ונפלאות שעשית עם אבותינו ועמנו', מוכח מזה שהשבחים שלנו אינם מספיקים לשבח להקדוש ברוך הוא, כיון שכל שבח ימעיט מערכו של הקדוש ברוך הוא, ואילו בהמשך אנו סותרים את עצמינו כשאומרים 'על כן אברים שפלטת בנו, ורוח ונשמה שנפחת באפינו, ולשון אשר שמת בפנינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד', משמע מזה שהשבחים שלנו כן יספיקו לשבח לקדוש ברוך הוא.

אולם בעזרת השם יתברך נראה לתרץ בפשיטות כשנדייק בהבדל בין הרישא לסיפא, שכן ברישא אנו מזכירים כל האברים הגשמיים שיש בגופנו כמו הפה, הלשון, השפתיים, העינים, הידים והרגלים, שבגופם של הגויים גם נמצאים כל האברים הללו בלי הנשמה שהיא חלק אלוקי ממעל, ובאמת אין כל ערך אצל הקדוש ברוך הוא במצוות שהגוי עושה, שהלא אינו עושה נחת רוח להשם יתברך בשום פעולה שעושה ואין לו לא מצוות עשה ולא מצוות לא תעשה, ובאברים

דרגות בעומק האמונה

די, והיו צריכים גם למסור נפשם לקיום רצון ה', וכיון שהובטחו מפי משה רבינו שעתידיים הם לראות את ישועת ה' הרי נפגמה בכך מסירות נפשם, כי היה בדעתם למסור נפשם על מנת שיעשה להם נס, ולכן אמר לו ה' יתברך (פסוק טו) 'מה תצעק אלי לבל יוסיף להתפלל בעבורם, כי עיקר הישועה תבוא על ידי שימסרו נפשם שלא על מנת שיעשה להם נס, ולכן 'דבר אל בני ישראל ויסעו' גם בלי לדעת מהיכן תבוא להם הישועה, וכיון שימסרו נפשם מבלי לצפות לנס יזכו בכוח זה לישועת ה'.

[וכמו שמצינו בדברי חז"ל שבכוח מסירות נפש נקרע לפניו הים, וכן הוא במכילתא (פר' בשלח מס' דויהי ה): כיון שעמדו שבטים על הים זה אומר אין אני יורד תחלה לים וזה אומר אין אני יורד תחלה לים [וכו'], מתוך שהיו עומדין ונוטלין עצה קפץ נחשון בן עמינדב ונפל לים [וכו'], מיד אמר המקום למשה ידידי טובע בים והים סוגר ושונא רודף ואתה עומד ומרבה בתפלה, אמר לפניו רבונו של עולם ומה בידי לעשות, אמר לו 'ואתה הרם את מטך', ומה אמרו משה וישראל על הים 'ה' ימלוך' וגו', אמר המקום מי שהמליכני תחלה על הים אעשהו מלך על ישראל].

אברי הגוף, לקיים את הכתוב (תהלים לה, י) 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך', שירגישו כל איבריו שאין עוד מלבדו, כי ידיעת המוח והלב אין בהם די כמו שרואים לפעמים כשמתרגש על האדם דבר מטיל אימה ואין אמונתו עומדת להישאר במנוחת הנפש, ורק אם עלה בידו להשריש את האמונה בכל איברי גופו אזי אין פחד ומורא שולטים בו והוא שליו ובטוח.

שלמות האמונה בקריעת ים סוף

ובזה מובן מה שנאמר עתה בעת קריעת הים 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו. כי תחילה הייתה האמונה קבועה במוח אבל לא פשטה במעשיהם, וכמו שאמר משה רבינו 'והן לא יאמינו', כי אין אמונתם חזקה כדי לשלוט בכל גופם, ועל זה השיב לו הקב"ה שבניו מאמינים בני מאמינים, ומעט מעט עלתה בידם להמשיך את האמונה גם בלב ובשאר איבריהם, עד שבקריעת ים סוף התפשטה האמונה בקרבם בשלמות ומסרו נפשם להיכנס בים סוף בלי מורא, ועל זה נאמר 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו' באמונה שלמה שאין למעלה ממנה.

קריעת ים סוף בכוח מסירות נפש

עוד יתכן לפרש, כי באמונתם לא היה

וישע ה' ביום ההוא וגו' ויִרָא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם וְגו' ויִרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה וְגו' ויִירָאוּ הָעַם אֶת ה' וַיֵּאֱמִינוּ בֵּה' וּבַמֶּשֶׁה עַבְדּוֹ (יד ל-לא). יש להבין ולהעמיק בכונת כתוב זה. וכי אך עתה באו לאמונה, הלא כבר בהיותם במצרים נאמר (לעיל ד לא) 'ויאמן העם'. וכן דרשו רבותינו ז"ל במכילתא (בשלח מס' דויהי ו) שלא נגאלו ישראל ממצרים אלא בשכר האמונה שנאמר 'ויאמן העם'. אם כן מה בא הכתוב ללמדנו שלאחר ש'וישע ה' ביום ההוא' וגו' וראו ישראל את מצרים טובעים, וראו את היד הגדולה, אז הגיעו בני ישראל לאמונה בה' ובמשה עבדו, שמשמע שעד עתה לא הגיעו לכך.

אמונת המוח והלב והאיברים

ביאורם של דברים, כי בעומק השגת האמונה נמצא כמה מיני מדרגות, האמונה הראשונה היא אמונת המוח, למעלה ממנה היא אמונת הלב, דהיינו להמשיך את האמונה מידיעתה במוח להרגיש אותה בתוככי הלב שיהיו כל הרגשותיו מלאים באמונה בה', כי המרחק בין המוח והלב הוא כמו המרחק בין השמים והארץ, ואחר שזוכה להמשיך את האמונה בעומק ליבו אזי יוסיף עוד להשפיע את האמונה גם לכל האיברים, שתהיה אמונת ה' חדורה בכל

זיווגו של אדם כקריעת ים סוף

הבורא נסתרת בעולמו, מכל מקום בשידוך נגלית ההנהגה, ואפשר לראות בעין בשר הכיצד מתגלגל השידוך על ידי ההשגחה העליונה.

ואפשר למצוא סמך לדבר בגמרא (מו"ק יח:): מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש, מן התורה דכתיב (בראשית כד נ) 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר', מן הנביאים דכתיב (שופטים יד ד) 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא', מן הכתובים דכתיב (משלי יט ד) 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת'. ואף שבוודאי כל מאורעותינו נגזרים מאת ה', אבל בעניני זיווגים אפשר להכיר בכך במוחש כי מה' יצא הדבר.

וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום' כי אכן השידוכים הם מאת ה' ללא התערבות מעשה אנוש ותחבולותיו, כפי שפירש הגאון מוילנא ע"ה בספרו יהל אור על הזוהר (פקודי רנה). את הפסוק (תהלים קכז א) 'אם ה' לא יבנה בית שווא עמלו בוניו בו', 'בית' הוא השידוך להקמת בית יהודי, ואם לא יצא השידוך מאת ה', לשווא יתייגעו העוסקים בו כי לא יצא אל הפועל.

וכן אומרים בשם החזון איש ע"ה שאף שבזמנינו יש הסתר פנים והנהגת

התייצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לְכֶם הַיּוֹם (יד יג). מפסוק זה רמז החיד"א ע"ה בספרו לחם מן השמים (בשלח אות ח) את שאמרו חז"ל (סוטה ב). קשה זיווגו של אדם לפני המקום כקריעת ים סוף. דמה שאמרה תורה 'התייצבו' עולה בגימטריא 'חתן כלה', לומר שזיווגם של חתן וכלה דומה לקריעת ים סוף. [ועוד פירש החיד"א שלפיכך נרמז ענין חתן וכלה קודם קריעת ים סוף, לומר שזכו לקריעת ים סוף בזכות מתן תורה שבהם נמשלו הקב"ה וכנסת ישראל לחתן וכלה].

בשידוכים נגלה ביותר ישועת ה'

ועל ענין השידוכים נאמר 'התייצבו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להעתיק ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

